

Бакунов О.О.,

к.е.н., доцент, зам. завідувача кафедри прикладної економіки

Сергєєва О.В.,

к.е.н., доцент кафедри прикладної економіки

Распопова В.А.,

к.е.н., старший викладач кафедри економіки підприємства

Донецький національний університет економіки і торгівлі

імені Михайла Туган-Барановського

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМІВ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РОЗДРІБНОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ МЕРЕЖІ

Постановка проблеми. Торгівля в сучасних умовах об'єднує первинні торговельні ланки (підприємства) на умовах економічної самостійності. Але їхня діяльність не обмежується внутрішньофірмовими відносинами, а здебільшого визначається зв'язками з іншими ринковими суб'єктами, регіонами, державами. А тому певну актуальність і значущість набуває формування пріоритетних напрямів регулювання розвитку роздрібних торговельних мереж, що дозволяє вирішувати комплекс соціально-економічних питань, які входять до компетенції відповідного рівня державного (або регіонального) регулювання та саморегулювання мереж на правових засадах з використанням фінансових, економічних та матеріальних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування пріоритетних напрямів регулювання розвитку роздрібних торговельних мереж, запровадження дієвих механізмів їх практичної реалізації досить тривалий час хвилюють таких вітчизняних та зарубіжних вчених: Л.О. Лігоненко, І.В. Фірстову, Н.О. Голошубову, А.П. Марченко, С.О. Канаплицького, В.А. Гросул, А.А. Мазаракі, В.А. Павлову, А.А. Садекова, В.О. Соболева та інших. Однак, в розглянутих публікаціях основна увага звертається на необхідність

законодавчого забезпечення регулювання роздрібної торгівлі на окремих рівнях управління: в державі, регіонах та в окремих підприємствах. У зв'язку з цим, однією з важливих проблем є розробка пріоритетних напрямів регулювання розвитку роздрібних торговельних мереж, які б дозволили ув'язати інтереси підприємств, окремих регіонів та країни в цілому стосовно ефективного використання ресурсів та забезпечили б комплексність і системність усіх елементів та структурних рівнів торговельної галузі.

Постановка завдання. Метою даної статті є систематизація та удосконалення пріоритетних напрямів регулювання розвитку роздрібної торговельної мережі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Регулювання розвитку роздрібних торговельних мереж (РТМ) є складним процесом, що містить у собі безліч структурних елементів. Крім того, формування пріоритетних напрямів регулювання потребує дослідження факторів впливу, умов, особливостей, проблем і перспектив розвитку.

Аналізуючи ряд досліджень у сфері управління розвитком роздрібних торговельних мереж [1, с. 76, 3, с. 283, 4, с. 52-53; 5, с. 146; 8, с. 33-34], слід зазначити, що він відбувається в основному безсистемно, причиною чого є відсутність єдиної концепції розвитку торгівлі (наявна «Концепція розвитку внутрішньої торгівлі в Україні» є застарілою й не враховує сучасні реалії [7]), а відповідно й система регулювання такого розвитку не є цілісною. Це й спричиняє виникнення диспропорцій у розвитку роздрібної торгівлі, що призводить до хаотичності діяльності як на рівні державних органів регулювання торгівлі, так і на рівні торговельних підприємств.

Виходячи з цього, система регулювання розвитку роздрібних торговельних мереж являє собою цілеспрямований процес, який забезпечує найбільш повне задоволення різноманітних потреб населення в товарах та послугах (оптимальний рівень, динаміку та структуру споживчого попиту), підвищення їх якості на основі інтеграції специфічних функцій і методів регулювання з метою досягнення високого рівня соціально-економічної

ефективності РТМ з урахуванням впливу зовнішнього середовища [2, с. 124; 6, с. 260].

У межах такої системи є абсолютно необхідною взаємодія органів державного регулювання роздрібної торгівлі й підприємств роздрібної торгівлі як суб'єктів такої системи. Однак мова йде не тільки про взаємодію між ними, але й про стандартизацію бази взаємодії, тобто визначення вихідної платформи розвитку. У цьому випадку такою платформою обґрунтування розвитку РТМ є інформаційне забезпечення, до складу якого входять: нормативно-правова база регулювання роздрібної торгівлі, фактори, умови, особливості, проблеми та перспективи розвитку роздрібних торговельних мереж (див. рис. 1).

На основі представленої інформаційної бази були сформовані пріоритетні напрями регулювання розвитку роздрібних торговельних мереж, які систематизовані у чотири групи: нормативно-правові, соціально-економічні, організаційні та кадрові напрями.

Нормативно-правові напрями регулювання розвитку РТМ являють собою план скоординованих дій органів державного та місцевого управління щодо реалізації програм розвитку роздрібної торгівлі. Основні з них можна запропонувати такі: вдосконалення нормативно-правової бази регулювання діяльності торговельних об'єктів; створення рівних конкурентних можливостей для розвитку великих, середніх і малих підприємств; підтримка вітчизняних торговельних структур, організуючих власні товаропровідні мережі; захист прав підприємців, ліквідація необґрунтованих адміністративних бар'єрів; розробка механізму підтримки соціально-значимих магазинів; удосконалення системи державного контролю безпеки та якості товарів та послуг; створення умов щодо підвищення підприємницької активності у сфері торгівлі за допомогою інвестиційної політики, системи місцевих податків, зборів, надання пільг кредитування, землекористування, оренди місцевого майна.

Не менш важливими пріоритетними напрямами регулювання розвитку РТМ є заходи соціально-економічного характеру, оскільки діяльність торговельних мереж спрямована на досягнення як соціальної (задоволення

потреб споживачів), так і економічної ефективності (отримання максимального прибутку).

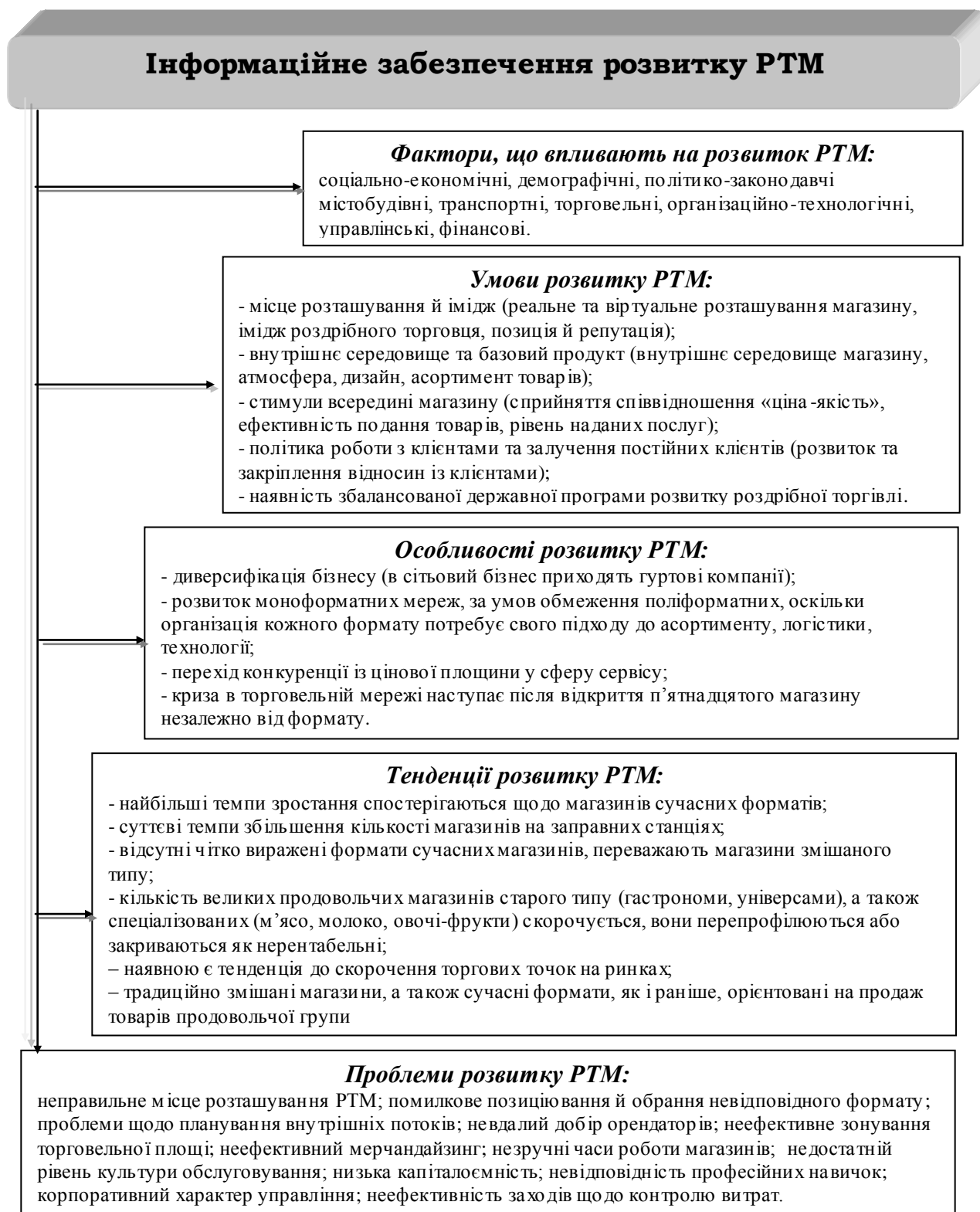

Рисунок 1 - Складові інформаційного забезпечення розвитку роздрібних торговельних мереж

З цією метою найбільш важливими напрямками, на наш погляд, при вирішенні питань, що пов'язані з підвищенням соціально-економічної ролі роздрібних торговельних мереж є наступні: раціональне розміщення і розвиток матеріально-технічної бази РТМ на території з урахуванням інтересів всіх зацікавлених сторін; формування соціально-орієнтованої системи торговельного обслуговування; розвиток мережі підприємств соціальної спрямованості; реалізація соціальної політики облдержадміністрацій у регіоні в сфері торгівлі і забезпечення їх соціальної орієнтованості, залучення підприємств торгівлі до обслуговування соціально незахищених громадян за дисконтними програмами і соціальними картами.

Загальний зміст організаційних напрямів регулювання розвитку роздрібних торговельних мереж має спиратися на наступні заходи: розробка механізмів покращення якісного складу підприємств роздрібної торгівлі за рахунок зростання кількості великих сучасних торговельних центрів і комплексів, формування системи так званих "крокових" магазинів; активізація інтеграційних процесів в торгівлі, націлених на створення торговельних об'єднань і комплексів як з виробниками товарів, так і з торговельними підприємствами і фінансовими організаціями; формування і реалізація інноваційної політики у сфері торгівлі; підтримка розвитку інфраструктури торгівлі, включаючи інформаційне забезпечення їх діяльності, рекламно-виставкову діяльність; розвиток мережних принципів організації торговельної мережі; розширення масштабів застосування франчайзингу на споживчому ринку; нове будівництво, реконструкція і модернізація об'єктів відповідно до містобудівних концепцій і новітніх науково-технічних досягнень.

Останньою групою пріоритетних напрямів регулювання розвитку торговельних мереж є кадрові, які повинні орієнтуватися на досягнення якісного і кількісного забезпечення потреб підприємств роздрібної торговельної мережі у кваліфікованих кадрах. Засобом реалізації є формування багаторівневої системи навчання, підготовки кадрів і підвищення кваліфікації, а

також організація конкурсів и інших заходів, що сприяють розвитку людського фактора, підвищенню престижності і ефективності праці працівників торгівлі. Державні органи управління торгівлею спільно з навчальними закладами повинні розробляти комплексний план підготовки і підвищення кваліфікації кадрів, що передбачає навчання як підприємців, так і державних службовців.

Великі мережні торговельні структури вже працюють в цьому напрямі та створюють власні навчальні центри. Проте не всі торговельні мережі в змозі містити власну корпоративну систему навчання, оскільки така система не може повною мірою вирішити задачу підготовки управлінських кадрів і кадрів масових професій. Також необхідно розв'язати проблему з обслуговуючим персоналом середнього і нижчого рівня.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, запропоновані пріоритетні напрями регулювання розвитку РТМ базується на поєднанні інтересів всіх структурних складових, які в змозі забезпечити ресурсно-цільову збалансованість розвитку торгівлі, безперервне вдосконалення структури торгівлі у напрямі розширення діяльності підприємств всіх форм власності з метою підвищення їхньої конкурентоспроможності на споживчому ринку, створення через торгівлю замкненої системи споживання і виробництва, оптимальне розміщення торговельної мережі на території регіону, реалізацію державної політики в області розвитку внутрішнього ринку та соціальної політики.

Бібліографічний список:

1. Голошубова Н. Розничная торговая сеть Украины: состояние и тенденции развития / Н. Голошубова // Экономика Украины. - 2008. - №9. - С. 74-85.
2. Ільяшенко В. Удосконалення державного регулювання продовольчого ринку / В. Ільяшенко // Актуальні проблеми державного управління. - Донецьк, 2007. - Вип..3. - С. 124-132.
3. Костирко Л.А. Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємств : монографія / Лідія Андріївна Костирко. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Х.: Фактор, 2008. – 336 с.

4. Лігоненко, Л. О. Державне регулювання розвитку внутрішньої торгівлі: сучасний стан та напрямки удосконалення / Л. О. Лігоненко // Актуальні проблеми економіки. К. – 2003. – № 1. – С. 52-57.
5. Марченко О. Роздрібна торгова мережа великих міст: стан і основні тенденції розвитку / О. Марченко // Економіка. – К., 2003. – № 4. – С. 145-147.
6. Распопова В.А. Державне регулювання роздрібною торгівлею / В.А. Распопова // Торгівля і ринок України: Темат. зб. наук. пр. / Голов. ред. О.О.Шубін. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2002.- Вип.. 14, т. 2. - С.259-264.
7. Про Концепцію розвитку внутрішньої торгівлі України / СХВАЛЕНО постановою Кабінету Міністрів України від 20 грудня 1997 р. N 1449. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP971449.html.
8. Федько В.П. Инфраструктура товарного рынка / В.П. Федько, Н.Г. Федько. - Ростов н/Д:Феникс, 2000 – 512 с. – (серия «Учебники, учебные пособия»).

Анотація

У статті розглянуто сутність системи регулювання розвитку роздрібно-торгівельної мережі, досліджено зміст та складові інформаційного забезпечення розвитку торговельних мереж, запропоновані пріоритетні напрями регулювання такого розвитку.

Ключові слова: роздрібна торговельна мережа, система регулювання, розвиток, пріоритетні напрями, інформаційне забезпечення, рівні управління.

Аннотация

В статье рассмотрена сущность системы регулирования развития розничной торговой сети, исследовано содержание и составляющие информационного обеспечения развития торговых сетей, предложены приоритетные направления регулирования такого развития.

Ключевые слова: розничная торговая сеть, система регулирования, развитие, приоритетные направления, информационное обеспечение, уровни управления.

Annotation

Essence of the system adjusting of development retailing network is considered in the article, maintenance and constituents of the informative providing of development of retailing network is explored, priority directions of adjusting of such development are offered.

Key words: retail network, system of adjusting, development, priority directions, informative providing, management levels.